

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

17 mai 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

Președinte – Petru Ursache,

Judecătorii – Petru Moraru, Constantin Alerguș, Vladimir Timofti și Nadejda Toma

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Hîncești din 04 mai 2015 și a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 iunie 2015, declarat de inculpatul

Huțu Vasile Filip, născut la 06 martie 1975, originar și domiciliat s. Sărata-Mereșeni, r-nul Hîncești.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 02.02. - 04.05.2015;

Instanța de apel: 02.06. - 25.06.2015;

Instanța de recurs: 20.01.- 17.05.2016.

A C O N S T A T A T:

1. Prin sentința Judecătoriei Hîncești din 04 mai 2015, *pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală*, Vasile Huțu a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 287 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 500 (cinci sute) unități convenționale, echivalentul a 10000 (zece mii) lei.

Acțiunea civilă înaintată de Vladislav Nastiuc, Galina Nastiuc și Anatolie Nastiuc a fost admisă parțial, fiind încasat din contul inculpatului Vasile Huțu în beneficiul lui Vladislav și Galina Nastiuc suma de 3000 (trei mii) lei cu titlu de prejudiciu material, suma de 5000 (cinci mii) lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 2000 (două mii) lei, cu titlu de cheltuieli de judecată, iar în total suma de 10000 (zece mii) lei.

2. Pentru a se pronunța, prima instanță a constatat în fapt, că Vasile Huțu la 19 februarie 2014, aproximativ la ora 07³⁰, în s. Sărata-Mereșeni, r-nul Hîncești, la stația auto, încalcând grosolan ordinea publică și acționând cu o deosebită obraznicie, a aplicat intenționat două lovituri cu falanga degetului mâinii drepte în partea capului minorului Vladislav Nastiuc, cauzându-i ultimului dureri fizice.

3. *Avocatul Ion Bătrîncea în numele inculpatului*, a contestat sentința cu apel, solicitând casarea acesteia în latura stabilirii pedepsei, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri prin care inculpatului să-i fie aplicată pedeapsa amenzii sub plafonul minim, iar acțiunea civilă să fie admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile,

deoarece prima instanță la compartimentul individualizării pedepsei nu a ținut cont în deplină măsură de prevederile art. art. 7, 76 Cod penal, și anume în cadrul cercetării judecătorești cu certitudine a fost stabilit, că inculpatul și-a recunoscut vina, a contribuit activ la descoperirea infracțiunii, s-a căit sincer, are la întreținere 3 copii minori, se caracterizează pozitiv la locul de trai.

Referitor la acțiunea civilă, apelantul a menționat, că prejudiciul material în sumă de 3000 lei, nu a fost probat prin careva înscrisuri, la fel și cheltuielile de judecată în sumă de 2000 lei nu au fost justificate, fapt care impune soluția admiterii acțiunii civile în principiu.

În ce privește prejudiciul moral, apelantul a opinat că acesta este exagerat în coraport cu suferințele psihice care au fost suportate de către partea vătămată, ori careva semne obiective de vătămări corporale la ultimul nu au fost depistate.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 iunie 2015, a fost respins ca nefondat apelul, cu menținerea sentinței fără modificări.

La adoptarea soluției date, instanța de apel a statuat, că prima instanță în deplină măsură a ținut cont de prevederile art. art. 7, 61, 75 Cod penal, precum și de prevederile art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, și având în vedere că la caz au fost stabilite atât circumstanțe atenuante cum ar fi recunoașterea vinovăției, săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave, cât și circumstanțe agravante, săvârșirea infracțiunii cu bună știință împotriva unui minor, prima instanță corect i-a aplicat inculpatului Vasile Huțu pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 500 unități convenționale.

La fel, instanța de apel cu referire la prevederile art. 225 alin. (1) Cod de procedură penală, a considerat corectă soluția primei instanțe referitor la admiterea parțială a acțiunii civile, enunțând în acest sens, că în cadrul cercetării judecătorești s-a dovedit prejudicierea părții vătămate în urma suferințelor suportate, ce se exprimă în înjosire, umilință, durere, însă suma solicitată de 50000 lei este prea mare, iar cheltuielile de asistență juridică care au fost admise în sumă de 2000 lei, au fost confirmate în ședința de judecată a primei instanțe prin bonurile de plată.

5. Inculpatul Vasile Huțu, în temeiul art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, a contestat cu recurs ordinar hotărârile instanțelor de fond, solicitând casarea acestora, rejudecarea cauzei în latura stabilirii pedepsei și în latura civilă cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care pedeapsa sub formă de amendă să fie redusă până la limita minimă prin raportare la limitele pedepsei reduse ca urmare a aplicării prevederilor art. 364¹ alin. (8) Cod de procedură penală, iar acțiunea civilă să fie admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile.

În susținerea cerințelor, recurentul a invocat motive similare celor din apelul declarat de apărare (*pct. 3. din prezenta decizie*), menționând că instanța de apel nu s-a expus asupra acestora, inclusiv a adăugat, că în decizia instanței de apel a fost strecurată o eroare, referitor la componența completului, și anume în partea introductivă a deciziei sunt indicați judecătorii „Jurie Melinteanu - președinte, Svetlana Balmuș și Nichifor Corochi - judecători”, iar în partea dispozitivă a deciziei sunt indicați „Jurie Melinteanu - președinte, Ludmila Ouș și Nichifor Corochi - judecători”.

6. Asupra recursului ordinar declarat de inculpat, procurorul a depus referință, solicitând respingerea acestuia din motiv că argumentele invocate de recurent nu sunt aplicabile din punct de vedere al prezenței erorii de drept, prevăzute la art. 427 Cod de procedură penală.

7. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele dosarului, Colegiul penal consideră că recursul declarat de către inculpat urmează a fi admis, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs admite recursul, casează parțial hotărârea atacată, rejudgecă cauza și pronunță o nouă hotărâre, dacă nu se agravează situația condamnatului.

În sensul normei enunțate, este de înțeles, că instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze parțial, atunci când se constată comiterea unei erori de drept, care a dus la adoptarea unei hotărâri ilegale, totodată, verificând dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârile atacate și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Prin urmare, Colegiul lărgit menționează că declanșând o continuare a judecării cauzei în fond, apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept în privința persoanelor care l-au declarat.

În susținerea acestei statuări, călăuzitoare sunt și explicațiile din pct. 14.7 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 22 din 12 decembrie 2005 „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel” unde este stipulat că, în sensul cerințelor art. 414 Cod de procedură penală, chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat ori trebuia să se pronunțe prima instanță și care, prin apel, se transmit instanței de apel sunt următoarele: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și, dacă da, în ce împrejurări a fost comisă, în ce constă participația, contribuția materială a fiecărui participant, dacă există circumstanțe atenuante și agravante, dacă probele corect au fost apreciate, dacă toate în ansamblu au fost apreciate de prima instanță prin prisma cumulului de probe anexate la dosar, în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

În ce privește chestiunile de drept pe care le poate soluționa instanța de apel, acestea sunt: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual sau penal, au fost corect aplicate.

În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei.

Or, statuând asupra principiului respectării normelor de drept menționate, Colegiul penal lărgit constată că instanța de apel la adoptarea soluției, care a fost expusă pe larg în punctul 4. din prezenta decizie, nu a respectat pe deplin prevederile legale enunțate supra, ignorând exigențele legii procesual-penale sub aspectul soluționării pretențiilor pecuniare invocate de partea civilă.

Astfel, după cum rezultă din conținutul recursului declarat de inculpat, acesta

își fundamentează cerințele în baza temeiului de casare prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, care statuează, că hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când *instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel.*

Colegiul penal atestă, că temeiul invocat și-a găsit reflectare în speța dată prin adoptarea de către instanța de apel a unei soluții greșite sub aspectul soluționării acțiunii civile în procesul penal, în partea încasării prejudiciului material solicitat de către partea vătămată, eroare ce urmează a fi corectată de către instanța de recurs, pentru motivele ce urmează.

În procesul penal acțiunea civilă este o modalitate de reparare a prejudiciului cauzat prin infracțiune. Pentru exercitarea acțiunii civile în procesul penal sunt necesare anumite condiții. În primul rând este necesar de constatat că infracțiunea a provocat un prejudiciu. Prejudiciul trebuie să fie material, moral sau fizic.

Legătura de cauzalitate între infracțiunea săvârșită și prejudiciul reclamat, reprezintă o altă condiție de exercitare a acțiunii civile.

Pentru a se putea pretinde repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, se cere ca acesta să fie cert. Caracterul cert al prejudiciului înseamnă că acesta este un prejudiciu sigur, s-a produs în realitate, poate fi evaluat.

Conform dispoziției art. 23 alin. (2) Cod de procedură penală, victima unei fapte care constituie componentă de infracțiune este în drept să ceară, în condițiile prezentului cod, pornirea unei cauze penale, să participe la procesul penal în calitate de parte vătămată și să-i fie reparate prejudiciile morale, fizice și materiale.

Art. 219 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că acțiunea civilă în procesul penal poate fi intentată la cererea persoanelor fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale, morale sau, după caz, le-a fost adusă daună reputației profesionale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.

Persoanele fizice și juridice cărora le-a fost cauzat prejudiciu nemijlocit prin acțiunile interzise de legea penală pot înainta o acțiune civilă privitor la despăgubire prin: 1) restituirea în natură a obiectelor sau a contravalorii bunurilor pierdute ori nimicite în urma săvârșirii faptei interzise de legea penală; 2) compensarea cheltuielilor pentru procurarea bunurilor pierdute ori nimicite sau restabilirea calității, aspectului comercial, precum și repararea bunurilor deteriorate; 3) compensarea venitului ratat în urma acțiunilor interzise de legea penală; 4) repararea prejudiciului moral sau, după caz, a daunei aduse reputației profesionale.

Astfel, se remarcă că acțiunea civilă poate fi înaintată în orice moment de la pornirea procesului penal până la terminarea cercetării judecătorești și aceasta poate fi înaintată în numele persoanei fizice sau juridice de către reprezentanții părților vătămate recunoscute ca părți civile în procesul penal, prin ordonanța organului de urmărire penală ori prin încheierea instanței de judecată, care judecă cauza ca prima instanță.

În conformitate cu prevederile art. 220 alin. (1) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se soluționează în conformitate cu prevederile prezentului cod. Normele procedurii civile se aplică dacă ele nu contravin principiilor procesului penal și dacă normele procesului penal nu prevăd asemenea

reglementări.

Potrivit dispoziției art. 221 alin. (1) Cod de procedură penală, acțiunea civilă în procesul penal se înaintează în baza cererii scrise a părții civile sau a reprezentantului ei în orice moment de la pornirea procesului penal până la terminarea cercetării judecătorești.

Aliniatul (2) al aceleiași norme prevede că, acțiunea civilă se înaintează față de bănuit, învinuit, inculpat, față de o persoană necunoscută care urmează să fie trasă la răspundere sau față de persoana care poate fi responsabilă de acțiunile învinuitului, inculpatului.

După cum rezultă din materialele cauzei, fiind investită cu judecarea cauzei penale în privința inculpatului Vasile Huțu învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (1) Cod penal, prima instanță a constatat vinovăția acestuia, aplicându-i în baza articolului incriminat pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 500 (cinci sute) unități convenționale, echivalentul a 10000 (zece mii) lei.

Totodată, soluționând acțiunea civilă înaintată, prima instanță a dispus admiterea parțială a acesteia cu încasarea din contul inculpatului Vasile Huțu în beneficiul lui Vladislav și Galina Nastiuc a sumei de 3000 (trei mii) lei cu titlu de prejudiciu material, suma de 5000 (cinci mii) lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 2000 (două mii) lei, cu titlu de cheltuieli de judecată, iar în total suma de 10000 (zece mii) lei.

Judecând cauza penală nominalizată în ordine de apel, instanța de apel a constatat corectitudinea soluției adoptate de către prima instanță, respingând apelul declarat de avocatul Ion Bătrîncea în numele inculpatului și menținând sentința.

În argumentarea deciziei adoptate, instanța de apel preluând motivele pe care și-a întemeiat soluția prima instanță, a evidențiat cu referire la acțiunea civilă, că aceasta just a fost admisă parțial.

Colegiul penal, constată însă, că sub acest aspect, instanța de apel nu a supus verificării detaliate și multiaspectuale a argumentelor apelantului, fapt ce s-a soldat cu greșita soluționare a acțiunii civile.

După cum se evidențiază din actele dosarului, prin ordonanța din 09 decembrie 2014, Vladislav Nastiuc a fost recunoscut în calitate de parte vătămată, având ca reprezentant legal pe mama sa, Galina Nastiuc (f. d. 57, 60).

Prin acțiunea civilă înaintată de avocatul Alexandru Macar în numele părții vătămate Vladislav Nastiuc și al reprezentanților legali ai acestuia Galina Nastiuc și Anatolie Nastiuc a fost solicitat (f. d. 125-127):

- încasarea din contul inculpatului Vasile Huțu în beneficiul lui Vladislav Nastiuc a prejudiciului material suportat în sumă de 3000 (trei mii) lei;
- încasarea din contul inculpatului Vasile Huțu în beneficiul lui Vladislav Nastiuc a prejudiciului moral în sumă de 50000 (cincizeci mii) lei;
- încasarea din contul inculpatului Vasile Huțu în beneficiul lui Vladislav Nastiuc a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 2000 (două mii) lei.

În cererea de apel înaintată de avocatul Ion Bătrîncea în numele inculpatului, unul din argumentele de bază invocate în dezacord cu sentința primei instanțe, a constituit și modalitatea soluționării acțiunii civile în partea pretențiilor cu privire la repararea prejudiciului material, fiind invocat că reprezentantul părții vătămate nu a confirmat prin înscrisuri suportarea prejudiciului material pretins (f. d. 147-148).

La fel, potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată în instanța de apel din 25 iunie 2015, avocatul Ion Bătrîncea în numele inculpatului a invocat netemeinicia pretențiilor părții vătămate privind repararea prejudiciului material, din motiv că acestea nu sunt confirmate prin careva probe (f. d. 167), însă aceste argumente au fost ignorate de către instanța de apel, nefiind puse în discuție.

Colegiul penal verificând materialele cauzei în raport cu motivele invocate la acest capitol, constată că prima instanță prin admiterea acțiunii civile referitor la încasarea prejudiciului material în beneficiul părții vătămate Vladislav Nastiuc, nu a verificat probele prezentate de partea vătămată, iar instanța de apel ignorând cerințele inculpatului la fel a optat pentru aceeași soluție, fără a supune verificării dacă la dosar au fost anexate careva înscrisuri ce ar confirma pretențiile înaintate în sumă de 3000 (trei mii) lei.

Astfel, în materialele cauzei lipsesc careva probe incontestabile (bonuri, cecuri, înscrisuri) ce ar confirma cheltuielile materiale solicitate de partea vătămată.

Conform prevederilor art. 387 alin. (1) Cod de procedură penală, o dată cu pronunțarea sentinței de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge.

Totodată, potrivit alin. (3) al aceluiași articol și art. 225 Cod de procedură penală, dacă la soluționarea acțiunii civile, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei pentru a se administra probe suplimentare, instanța poate să admită în principiu acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

Prin urmare, reieșind din circumstanțele sus menționate și prevederile normelor procesual-penale citate supra, Colegiul penal conchide de a admite recursul inculpatului în latura civilă în partea soluționării cererii cu privire la încasarea prejudiciului material în beneficiul părții vătămate Vladislav Nastiuc, cu casarea deciziei instanței de apel în această parte, cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri în partea dată, prin care acțiunea civilă a părții vătămate în partea încasării prejudiciului material urmează a fi admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor materiale să hotărască instanța civilă.

Distinct de cele relatate, Colegiul penal menționează, că în temeiul art. 1423 alin. (1) Cod civil coroborat cu art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanță în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al făptuitorului prejudiciului și de măsura în care compensarea poate aduce satisfacerea persoanei vătămate.

Așadar, despăgubirile pentru daune morale se disting de cele pentru daune materiale prin faptul că acestea nu se probează, ci se stabilesc de instanța de judecată prin evaluare.

Din materialele cauzei, rezultă că starea sănătății părții vătămate a fost prejudiciată, aceasta a fost internată în spital și a suportat un tratament medical (f. d. 20-33), fiindu-i cauzate suferințe fizice, înjosiri, umilință, durere, suferințe care au fost apreciate de către prima instanță și menținute prin decizia instanței de apel în sumă de 5000 (cinci mii) lei, fiind just menționat de către instanțele de fond că suma de 50000 (cincizeci mii) lei, pretinsă de către partea vătămată este una exagerată și

nu corespunde prejudiciului moral suportat.

Cu referire la cheltuielile de judecată, instanța de recurs menționează, că instanțele de fond corect au soluționat pretenția dată, evidențiind că la materialele dosarului este anexat bonul de plată seria ES nr. 273569 eliberat de CA „Macar Alexandru”, prin care beneficiarului Galina Nastiuc i-a fost înaintată spre plată suma de 2000 lei, pentru serviciile de asistență juridică (f. d. 133).

Față de cele descrise mai sus, Colegiul penal ajunge la concluzia că decizia instanței de apel în latura civilă în partea admiterii cererii cu privire la încasarea prejudiciului material, urmează a fi casată, cu rejudecarea cauzei în această parte și admiterea în principiu a acțiunii civile cu referire la prejudiciul material, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

8. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

D E C I D E :

Se admite recursul ordinar declarat de inculpatul Huțu Vasile Filip, în propria cauză penală, se casează decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 iunie 2015, în latura civilă în partea admiterii cererii cu privire la încasarea prejudiciului material, se rejudecă cauza în această parte și se dispune admiterea în principiu a acțiunii civile cu referire la prejudiciul material, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

În rest, celelalte dispoziții ale hotărârii atacate se mențin.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 17 iunie 2016.

Președinte

Petru Ursache

Judecătorii

Petru Moraru

Constantin Alerguș

Vladimir Timofti

Nadejda Toma